No. 12. 15 JUNI 1910.

HOLLANDSCH ZUID AFRIKA

MAANDSCHRIFT VOOR DE LEDEN DER NEDERLANDSCH-ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

Wij willen niet weder de fout begaan, die onze vaderen een eeuw geleden begaan hebben, door alle verbindingen met onze stamverwanten op geestelijk en stoffelijk gebied te laten varen.

GOUVERNEUR VAN RIEBEEK

Het is ons niet minder om Nederland zelf te doen dan om Zuid-Afrika.

DE TOEKOMST.

President Steyn is geen man van uitersten. Op nationaal gebied behoort hij niet tot hen, van wie 't woord geldt: *my country, right or wrong*, — die hun land en volk verdedigen in alles, ook waar 't is tegen beter weten in. Toch is de oud-president van den Oranje-Vrijstaat een idealist, maar een, die tevens de praktijk van het leven kent; toch is hij een man-van-beginselen, doch een, die weet, dat beginsel-ruiterij zand-ruiters maakt. Zóó is zijn woord altijd bezadigd, maar steeds de voorlooper van zijn daad Zóó gaat hij, wanneer hij eenmaal zijn weg heeft gekozen, niet op zij voor een waan van den dag. Hij zal zijn volk verdedigen, met heel zijn lichaams- en geesteskracht; maar hij zal de fouten van zijn volk bloot leggen met al de macht en de overtuiging, die hooge waarheidsliefde schenkt. Dit maakt, dat al zijn in het openbaar gesproken woorden waard zijn, te worden aangehoord en bewaard. En hierom ook blijft de rede, waarmee hij het jongste Congres van de Vrijstaatsche Oranje-Unie opende, gedenkwaardig.

Na een humoristisch getinte inleiding gewaagde President Steyn van de onbekende toekomst, die Zuid-Afrika, nu politiek één geworden, wachtte. Wij volgen het verslag in *De Vriend des Volks*:

„HOE ZAL HET TOCH GAAN?"

vroeg ieder rechtgeaard vaderlander zich met beklemd gemoed af. „Zal er eindelijk vrede komen in Zuid-Afrika; zullen de twee rassen elkaar leeren kennen en respecteeren, en zal de Unie van Zuid-Afrika voor de beschaving een bolwerk blijken te zijn tegen 't barbarisme? Zullen kunsten en wetenschappen en die deugden, die alleen een volk gelukkig maken, hier tot bloei komen? Zal een groot volk gevormd worden, groot in daden, groot in deugden, maar vooral groot in zijn opvattingen en in het nakomen van zijn plichten tegenover de rassen, die onder zijn voogdijschap gesteld zijn?" Het antwoord op die vragen, aldus de President, lag in den schoot der toekomst. De wijze, waarop het Afrikaansche volk zijn Unie zou beginnen, zou er veel toe bijdragen, of die vragen gunstig dan wel ongunstig zouden worden beantwoord. Doch ongetwijfeld zou hij namens iederen Vrijstater spreken, als hij zeide, dat zij tot de Unie toetraden in een geest van volkomen vertrouwen, met het volle voornemen om een ieder

DE HAND TE REIKEN,

die wil samenwerken tot heil van Zuid-Afrika. In dien geest zou de Vrijstaat voortarbeiden, zonder om te zien. Niet, dat hij hun vroeg, het verleden te vergeten, want dat was niet in 's menschen macht; maar al ware dat in hun macht, dan vreesde hij, dat er personen waren aan de andere zijde, die hen niet zouden toelaten, te vergeten. Nog onlangs hadden zij dat gezien, toen Sir Walter Hely-Hutchinson (de afgetreden Gouverneur van de Kaap-kolonie), op het punt staande, Zuid-Afrika te verlaten, zich over den Oorlog had uitgelaten op een grievende en uittartende wijze. Dat hadden zij nog gezien tijdens de laatste verkiezingen in Engeland: hoe de Oorlog gebruikt was om het gepeupel op-te-zweepen tegen den heer Lloyd George. Ook in Zuid-Afrika zelf had men nog Wepener- en Ladysmith-„nights". Zoo werd nog voortdurend de Oorlog telkenmale op onaangename wijze in het geheugen geroepen. Dit alles speet hem van harte; het was jammer, maar zij konden er niets aan doen. Hij vroeg zijn gehoor dus niet, het

Teekenzaal van het Staats-gymnasium te Pretoria, vóór den Oorlog op initiatief van Dr. Mansvelt, den toenmaligen Superintendent van Onderwijs, gesticht, doch sedert van bestemming veranderd.

verleden te vergeten, maar hij zeide: *in weerwil* van dat verleden gaan wij

FRANK EN VRIJ

de hand reiken aan een iegelijk, die wil meewerken tot heil van ons geliefd Zuid-Afrika. Twee rassen, die gesteld waren als de hunnen, konden niet als door een tooverslag ineengesmolten worden. Waar smelting moest wezen, was vuur noodzakelijk, en de ineensmelting zou eerst dan geschieden, wanneer de twee rassen onder den druk van een gemeenschappelijk gevaar schouder aan schouder hadden gestaan ter verdediging van hun gemeenschappelijk vaderland. De liefde, die zij gevoelden voor hun vaderland, was het aanknoopingspunt tusschen de twee rassen. Wanneer deze aldus de vuurproef doorstaan hadden, zou een vereenigd volk tot stand komen en zou, wat er schoons en edels was in de geschiedenis van die twee rassen, de geschiedenis worden van het vereenigde volk. Hij hoopte, dat zij dan genade mochten ontvangen om te kunnen vergeten, wat in die geschiedenis onrecht en onedel was geweest! Hoe stond het nu met dat deel van het Zuid-Afrikaansche volk, waartoe de aanwezigen meer in het bijzonder behoorden? Zouden zij

EEN WAARDIGE PLAATS

gaan innemen in den nieuwen staat van zaken? Of zouden zij zich langzaam-aan laten denationaliseeren, totdat zij uiteindelijk vernederd zouden zijn tot een armzalig geslacht, zonder nationaliteit, zonder taal, zonder aspiraties en zonder geloof in zichzelf of hoop in de toekomst? Als dat moest gebeuren, zou men van hen terecht met den dichter kunnen zeggen:—

„Rammelend vee met kwik bevracht,
„Krachtloos, mis'lijk nageslacht."

Men had den laatsten tijd veel gehoord van „racialisme" en het vreeslijk euvel daarvan. Hij wist niet, wat men eigenlik daaronder bedoelde. Als men er mee bedoelde: den zucht van het eene ras om het andere te onderdrukken, te overheerschen en het zijn rechtmatige rechten te onthouden, dan zeide hij, was het een verfoeilijk ding, dat met alle macht geweerd moest worden; maar bedoelde men daarmede die natuurlijke liefde, die een man gevoelt voor zijn volk, zijn taal en zijn tradities, dan zeide hij: „Ik ben een racialist". Of was het „racialisme": geen iota of tittel van hun volksrechten te willen afstaan, of met Gods hulp te trachten. het volk op te beuren, opdat het

ZIJN WETTIGE PLAATS

zou kunnen innemen naast het andere ras, zoodat uit die rassen één groot, sterk volk geboren zou worden? Indien dat zoo was, dan weer was hij een „racialist", want hij schaamde zich niet, te zeggen, dat hij zijn volk lief had. Hij schaamde zich niet, hun toe te roepen: „Weest u zelf getrouw." Wanneer men gereed was, een huwelijk aan te gaan, maakte de man toch niet zijn bruid wijs, dat hij teeder en zacht was als een vrouw, maar hij stelde zich naast haar in zijn volle, mannelijke kracht. En zoo moest het ook gaan met de ineensmelting van de twee rassen. De man, die trachtte den Boer

van Zuid-Afrika te denationaliseeren, deed Zuid-Afrika daarmee geen dienst. Zulk een gedenationaliseerde Afrikaner was een armzalig schepsel, zonder kracht en zonder ruggemerg. Hij was gelijk een vleermuis, die niet erkend werd door de muizen en veracht werd door de vogels. Zij moesten niet alleen getrouw zijn, maar er op staan, dat al de rechten, die hun als een volk toekwamen, gehandhaafd werden. Als hun stem noodig was om mannen in het Parlement te brengen, hadden zij het recht te eischen, dat men in dat Parlement te Kaapstad ook hun eigen taal zou spreken, en toe te zien, dat zij niet in hun rechten gekort werden. Want zij zonden niet mannen naar den Volksraad om daar ten koste van de

OPOFFERING VAN VOLKSRECHTEN

„liberal" en „broadminded" genoemd te worden. De dag, dat zij moesten kruipen en smeeken om recht te krijgen voor hun volk, was voorbij. Zijn Majesteit had hen op gelijken voet gesteld en zij vroegen niets meer, maar ook niets minder, dan absolute gelijkheid, omdat zij er waarachtig van overtuigd waren, dat daarin het heil van Zuid-Afrika lag. Zij verwachtten van hun vertegenwoordigers, dat zij daarvoor zouden zorgen, en als zij dat deden, moesten zij ook bij hen staan. Men moest niet hen alleen de verantwoordelijkheid laten dragen, zooals gedaan was in 't geval van Gen. Hertzog en de Onderwijswet. Die wet werd gevraagd door het volk en gepasseerd door den Volksraad en toch liet men Gen. Hertzog alleen de verantwoordelijkheid dragen. Op hem alleen werd de blaam, de haat en de nijd uitgestort, terwijl zij, goedvindend wat hij deed, stil bleven. Was het dan hun wensch, dat hij gebroken moest worden? Neen? Dan moesten zij toonen, dat zij wisten, een man te waardeeren, die den plicht tegenover zijn volk verstaat. Overigens: men sprak van

DE „HERTZOG-WET",

daarbij vergetende, dat het niet de wet van Hertzog, maar van Z.M den Koning was. Hij hoopte van harte, dat hun Engelsche vrienden een voorbeeld zouden geven van onderdanigheid jegens Zijne Majesteit. Hoe was de wet in werking gekomen? Zij wisten, dat bij de laatste verkiezingen een groot deel van de bevolking tegen de toen bestaande onderwijswet was, en als hij zich niet vergiste, was dat het eenige punt van verschil tusschen de twee partijen bij de verkiezingen. Gen. Hertzog was tegenover het volk verplicht geweest, de nieuwe wet in-te-dienen, welke door het Parlement was goedgekeurd en door den Gouverneur geteekend..... Als een man den wil van het volk deed, moest hij ook weten, dat hij op het volk kon rekenen. Indien het Volk zijn vertegenwoordigers steunde, kon het ook van die voormannen over geheel Zuid-Afrika verlangen, om hen te leiden over hooge wegen naar hooge idealen, maar niet over wegen, waar het volk in zijn teederste gevoelens gepijnigd werd en zijn zelfrespekt verloor, want op zulke wegen zouden zij niet volgen Een volk, dat zijn zelfrespekt verloren had, was geen volk meer.

Wat den algemeenen politieken toestand betreft, liet de President verstaan, geen oude wapenen in den politieken strijd weg-te-werpen, eer de nieuwe gesmeed waren, dus voorloopig nog vast te houden aan de Oranje-Unie. Hij wilde geen profeet zijn, en kon dat ook niet, maar als hij de strekking zag van de kapitalistische pers en aanspraken hoorde als die van Sir George Farrar, dan kwam het hem voor, dat in de toekomst

HET GECOMBINEERDE KAPITAAL

aan de eene zijde zou staan en de rest van Zuid-Afrika aan den anderen kant. De strekking van het kapitaal was, zich hoe langer hoe meer te combineeren. Men zag al reeds het begin daarvan rondom zich. Gesteld, dat alle goud- en diamant- en kolenmijnen gingen combineeren en als uitspruitsels daarvan de land-, pers-, scheeps- en bank-maatschappijen, dan wilde hij vragen: waar was de man, de vrouw of het kind, die dergelijke combinatie niet zou voelen? Ieder koopman in zijn pakhuis, ieder boer op zijn land, en ieder werkman in zijn werkplaats zou daaronder moeten bukken, en zelfs de van slaapziekte uitgemergelde neger in Midden-Afrika zou aan die combinatie tol moeten betalen. Men zou dus moeten organiseeren, ook de Vrijstaters, opdat zij hun land waardig konden doen vertegenwoordigen en opdat in zaken van beginsel de Vrijstaat als een man kon spreken.

Transvaalsche Tabaksplantage.

DIE OU-JONG RUITER.

In de tweede helft van April werd te Bloemfontein een congres van de nationale, parlementair-politieke organisatie, de Oranje-Unie, gehouden. De eerste vergadering werd geopend door Pres. Steyn met een rede, waarvan we de meest treffende deelen elders in ons blad overnemen. Pres. Steyn kan, hoe sterk hij ook deelneemt aan het nationale leven van zijn volk, nog geen officiëele, leidende positie innemen, daar zijn gezondheidstoestand hem zulks nog steeds verbiedt. Ofschoon Z.Ed. dus dikwijls aanwezig is bij vergaderingen en congressen, gevoelt hij zich toch, zooals hij op 't congres der Oranje-Unie het uitdrukte: „huiverig om, waar hij zelf niet deel neemt aan de politiek, een zekere gedragslijn aan de hand te geven, voor de uitvoering waarvan anderen de verantwoordelijkheid zouden moeten dragen". Deze overweging gaf Z.Ed. evenwel gelegenheid tot het vertellen van een anecdote in verband met zijn, door en in den Oorlog bekend geworden kleurling-bediende („jong") *Ruiter*. We laten de „storie" hier volgen, zooals in *De Vriend des Volks* medegedeeld:

„Op een goeden dag — „op kommando" — zag de President Ruiter onder een groep jongetjes, die opgewekt zaten te gezelsen, maar Ruiter zelf was stil. En toen de President hem naar de reden van zijn zwijgen vroeg, was het antwoord: „Weet ou-baas dan nie, als jij 'n meidje wil dronkpraat, dan moet jou woorde rol, maar als jij zit waar raad gehou word, dan moet jij oppas wat jij zeg?' De President kon niet weten, dat er raad gehouden werd en dat het punt onder bespreking was: of zij onder Mnr. Bornman z'n kweepers [1]) zouden gaan buiten. Het gevolg was dat Ruiter den volgenden dag zadel moest dragen."

Ruiter op z'n Zondagsch.

Ruiter was aanwezig geweest bij de beraadslagingen, en droeg mede de gevolgen van de daad, die daarvan de uitkomst was. De diefstal van kwee-peren werd hiermee bestraft, dat Ruiter veroordeeld werd tot het ronddragen in het „lager" van een zadel, den ganschen dag, in de barre zon.

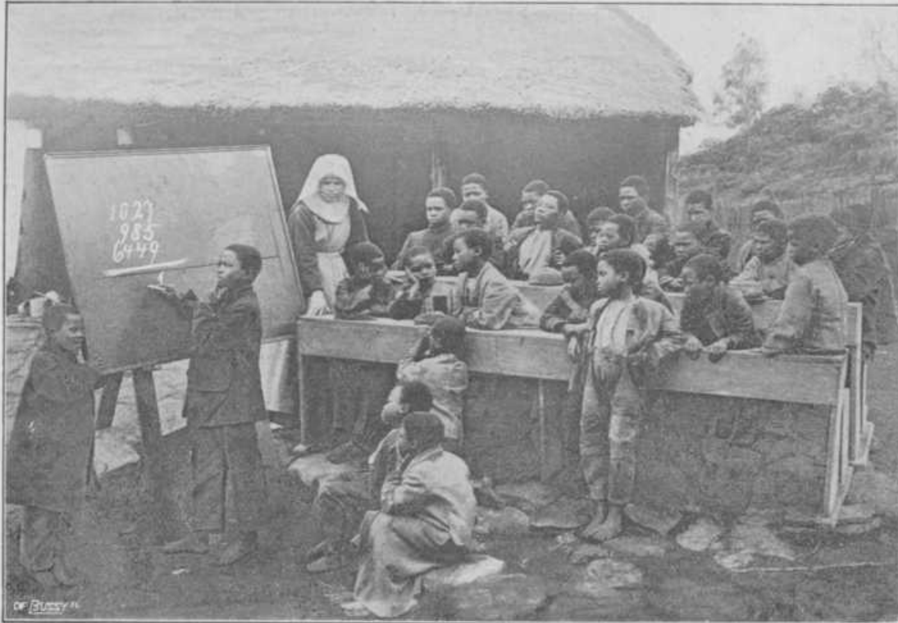
Oom Koos (Gen. de la Rey) houdt een politieke „hagepreek".

WINTER-NAG.

O, koud is die windje en skraal;
En blink in die dof lig en kaal
En so wijd als die Heer se genade,
Leg die velde in ster-lig en skade [2]);
En hoog op die rande en verspreid in die brande [3]),
Is die gras-saad an 't roere so's winkende hande.
O, treurig die wijsie op die Oostwind se maat,
So's die stem van 'n meisie, in haar liefde verlaat;—
In elk gras-blaar se vouw blink 'n druppel van dauw,
En vinnig verbleek dit tot rijp in die kou.

K. V.

[1]) Uitgesproken kweepurs. In Z. Afrika vindt men alleen kwee-*appelen*, doch deze *naam* schijnt nooit naar Z. A. overgebracht te zijn; waarom dan ook het woord *peer* in de samenstelling zijn klemtoon met zijn beteekenis verloor. [2]) = schaduw. [3]) afgebrande grasvelden.

Een moeilijk vraagstuk. (Een R. C. Zendingschool).

NIKS.

(Oorspronkelike Socraties-Filosofiese Opstel).

Niks is 'n wonderlike iets. Dit het soms groter betekenis as 'n mens denk; en soms beteken dit weer baing minder as 'n mens met die langste vertoog, die meeste tijd, die aandagtigste en verstandigste toehoorders, met die grootste bekwaamheid en welsprekenheid en die beste bereidwilligheid van die wereld kan uitlê.

Niks beteken soms so min, dat 'n mens dit nie kan duideliker maak as om maar liewer g'n woord daaro'er te sê nie. Want sodra as jij dit wil gaan uitlê, moet jij bewijsgronde aanvoer en die is dan mos tog iets, sodat 'n mens *niks* sou onreg andoen om dit te gaan uitlê, as jij wil bewijs hoe min dit beteken. Dus as iemand ver ons vra, wat niks is, dan is die beste om g'n antwoord te gé en net stil te blij sonder te roer. As 'n mens jou asem ook kan ophou, dan is dit nog die beste; want sodra jij die minste beweging of iets maak, dan is dit al meer as *niks*. Hoewel die persoon altemet kan denk dat jij onbeskei'e is, sal dit nog die beste manier wees om hom dit uit te lê. Dit is 'n waarheid, wat die kinders ook weet, want toen die meester ééndag ver die kinders vra: wat hul maak? seg die een: „Niks, meester!" Toen vraag hij: „Wat is niks?" Waarop die kind antwoord: „Maak meester sijn oge toe, dan sal meester dit sien." En ik denk, die kind moes seker 'n prijs gekrij het.

Maar as ons wil antoon, hoe veel niks soms kan wees, dan kan ons oneindig baing bewijse anvoer. Neem bô dieselfde geval van die meester en kind. In die afwesigheid van die meester het die kinders tog seker allerhande kattekwaad angerig. Misskien ink uitgegooi, of makaar gesoen en sulke dinge meer. Nou, as al die dinge moes opgeskrijwe wees, dan sal dit 'n heele trop dinge wees en tog vat die kind dit alles saam in die woord *niks*.

Of as iemand dit nog nie insien nie, laat ons 'n ander voorbeeld neem. Seg bijvoorbeeld, dat 'n paar — 'n jongetjie en 'n meisie — an die vrij is. Dan mag die een altemet moedwillig of per ongeluk ver die ander iets sê, waaro'er die ander hom op 'n ander ogenblik gruwelik sou geërg hê; maar dan, hij sê: dis maar niks. Hij is in sijn hart misskien so kwaad soos 'n geitje [1]) wat jij die stert afgekap het; as dit sijn vijand was, wat dit ver hom geseg het, dan sou hij hom altemet onderkant sijn voorkop, bokant sijn neus en tussen sijn oge met 'n volle vuis geslaan het, dat die sterre danig helder voor sijn oge sou geskijn het in die ligte daglig. Maar nou dat dit 'n sekere andere persoon is, nou seg hij: dis maar *niks*. Dus in die geval beteken niks oneindig veul. In so 'n geval is *niks* dus 'n baing goeie ding. Amper nes sout. Want die kind het gesê: „*sout* is die ding, wat vlees laat bederwe, as jij dit nie daarin gooi nie." En as die belédigde persoon nie in die geval *niks* gebruik nie, dan kon dit ook die héle ding bederwe.

So sou 'n mens nog baing bewijse kan anhaal om an te toon, hoeveel *niks* soms kan wees.

Maar niks is soms ook baing beter as iets. Ja, soms is niks baing beter as 'n menigte goed. As iemand rijk is en baing geld en goed het, sal hij 'n man bejammer wat niks het nie. Mar dis nie altijd die geval nie. Dis soms baing beter om niks te sê. As ik en mijn maat saam kwaad gedoen het en hij krij 'n afgetelde drag slaë en ik krij *niks*, dan is „niks" baing beter.

Of as mijn buurman tandpijn in sijn voete, hoofdpijn in sijn hande, wintervoete in sijn kop het, en daarbij nog lij an die hopsterjops en pappelellekoors, en ik makeer *niks*, dan is „niks" tog al te veul beter.

Dus hoop ik, julle sal almal met mij saam stem, dat *Niks* 'n wonderlike *Iets* is.

[1]) Geitje = hagedis. In den Oranje-Vrijstaat hebben wij dit woord ook gehoord ter aanduiding van wat wij noemen een „bakvischje". Waarschijnlijk te rekenen tot het *slang* der Afrikaansch sprekende „achterstraten".

STORM.

(Uit: *Die Revier*, 'n Afrikaanse gedig,
deur JAN F. E. CELLIERS).

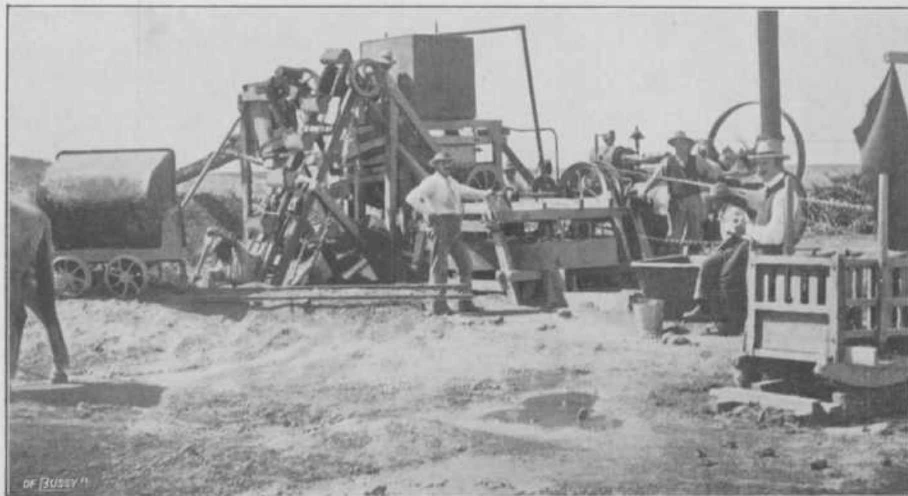
Receptie bij Consul-Generaal Knobel op Koninginnedag, 1909.

'n Blits
se flits
in sidderstraal
is neergedaal
in blouw-gebankte wolke swaar,
vanwaar —
in ver gebrom —
beloftes kom,
en deur die bome gaat 'n sug,
half bang, half blij, in d'awend-lug:
„is 't waar, is 't waar?!"

Die wind word wakker
op veld en akker;
verdroogde blâre
in wilde skare
jaag verbij....
daar dawer 'n knal
van die donder al!
die re'en is bij!

O, die milde se'en
van die rijke re'en!
O, dankend gaat op uit die smagtende kors
die geur von die aarde wat drink in haar dors.
O, die re'en
aan-een
deur die nagte heen....
. . . .

Hoor 't bruise!
of deur sluise
wilde strome raas en woed....
Hoor! d'is nie die re'en-ruise —
d' is die vloed!
Roep om die maar:
„gevaar, gevaar!"

Diamantmijn-installatie.

HOE BANG 'N VROUW-MENS VER 'N MUIS IS.

Een winteraand sit ik net bij die kachel waar 'n lekker vuur in brand, om 'n beetje te sluimer en te droom van die ou' goeie tije wat voorbij is, en die wat proteksie nou ver ons kon breng; toe ik met eens 'n geweldige skree [1]) hoor. Ik skrik mij half naar, en dit het nie 'n trippens [2]) geskeel nie of ik was binne in die vuur. Want julle weet mos, hoe 'n mens kan skrik als hij net wil aan die slaap raak en iets maak skielik 'n geraas so's 'n leeuw wat brul.

Dit was die stem van Sannie, mij ou' vrouw, en ik hoor toe somer [3]) aan haar tweede skree, dat zij in die grootste nood en gevaar verkeer.

Tevreden Sansculotten om de mielle (mais) pot.

Ik hardloop toe reguit na die kombuis toe en kon mij eige oge nie glo nie, want mij ou' vrouw—wat altijd klaag, dat sij oud en siekelik is en zwak daarbij—staan bo op die kombuis stoel se leuning, met 'n sop [4])-lepel wat sij in al die rigtings swaai en skree: „help", goed 'n twintig keer, en so hard, dat dit....wel baje ver kon gehoor geword het. Ik was so verbaas, dat ik stokstil staan, maar eindelik kom ik so ver om haar te vra of sij mal was, en wat haar mekeer.

Met 'n béwende stem antwoord sij mij: „Mij aarde, Gert, hier het 'n ijslike—daar's hij Gert, help! Die muis! Maak hom dood! Vermoor hom!"

Was dit nie dat mij ou' vrouw so ernstig was nie, dan sou ik gelag het. Ik kijk in die rigting wat sij met die sop-lepel wijs – en ja regtig – daar hardloop die klein muisie langs die muur. Maar hij was so klein en onskuldig, dat ik mij verwonder het, hoe-kom [5]) mij ou' vrouw ver die dingetje so bang was.

Al die vrouwmense is mers [6]) maar bang ver muise. Maar hoe-kom is hulle? Die goedjes is so lief en klein dat dit ver mij snaaks is. Mansmense – o 'n man is nie die minste bang ver 'n muis nie. Nou ja, laat ik weer met mij storie aangaan.

Ik grijp die besem, en toe mij ou' vrouw sien, dat ik hom wou dood slaan, spring sij ver jou, so oud als sij daar is, van die leuning van die stoel af, uit die kombuis, en binne in die eetkamer, net so's 'n lewendige jong nooi.

Wel, ik sla naar die muis een keer of wat, maar ik mis hom, en hij wil toe ook nie 'n bietje stil staan om mij 'n kans te gé om weer te probeer nie, maar hij hardloop toe reguit naar mij toe. Ik spring uit: nie o'er ik bang was ver die muis nie, maar 'n mens gé

VERKLARINGEN: **Zie de lijst in het Bijblad van 't nummer van 15 Maart.** [1]) Schreeuw. [2]) Three-pence = 3-stuiverstukje. [3]) Zoo-maar. [4]) Soep. [5]) Waarom. [6]) Mers = mos = immers.

mos maar altijd ver 'n muis pad [7]). Maar die dier was ver mij te gouw. Hij merk somer, dat mij broeks-pijp onder oop is en hardloop reg op teen mij been. Ik skree toe ook – maar nie so hard as Sannie nie – ver mij vrouw om te kom help, want ik was bang dat die muis dalk 'n gat in mij broek sou vreet. Ik was glad nie bang nie. Nie die minste nie. Dan wil ik nog verder sê – nie dat ik ver 'n muis bang is nie – maar dis mos nie 'n lekker gevoel nie wat 'n mens krij als 'n muis in jou broekspijp is, voornamelik als daar niks tussen jou been en die muis is. Sij tone is mos koud, en sijn naals die krap! En praat nie van sij hare wat so kielerig is nie. Sij stert het 'n aardige [8]) gevoel, en daar is niks aangenaam aan die vuilgoed nie. Dan is 'n mens ook altijd bang, dat hij 'n gat sal vreet om uit te kom, en dan dalk aan jou, plaats van aan die broek te begin vreet. Nou hierdie muis – en dit was 'n bisonder groot een [9]). – was vas teen aan mij. Ik kon sij minste beweging voel en daarom het ik aan Sannie geskree: glad nie dat ik bang was ver die dier nie – al was dit 'n groot muis, maar net somer [3]) ver help. En daar die saak ernstig gelijk het, het ik misskien 'n bietje had geskree. Maar ik ontken ten sterkste dat ik „moord" en „brand" geskree het, en als ik die oukie [10]) vang wat gaan sê dat ik dit geskree het, maak ik hom seer.

Ik was glad nie verbouwereerd nie. Ik vang die muis net toe hij so o'er mij knie draf, en toe druk ik hom somer daar vas. Ik begin 'n bietje in die ronte te spring, al vinniger – net om hom deurmekaar te maak, dat hij niet aan mij begin te vreet; liewer aan mij broek dan aan mij. Ik skree hard, dat die ander muise nie die een kan hoor skree en dalk hom wil kom help nie – 'n man kan nie teen baje muise dieselfde tijd baklei nie.

Sannie loer toe weer uit die eetkamer in die kombuis, maar glo ver mij, dat ik haar amper nie geken het nie – sij was so wit so's laken. Sij vra, wat sij ver mij kan doen?

„Wat dat jij ver mij kan doen?" – Net of 'n mens nog planne kan beraam, so's hij reeds moet skree om die ander muise weg te hou en die een so hou-vas, dat hij niet kan bijt nie. Ik skree toen aan haar: „Denk jijself om plan te maak!" En bitter berouw het ik o'er die woorde gehad. Mij ou vrouw het self 'n plan gemaak – en voor ik weet waar ik was, gooi sij mij met strijkijsters, stukke vuurmaakhout, potte, panne en ander goed. Sij wou natuurlik die muis dood gooi, maar skoot

VERKLARINGEN: [7]) Pad gé = op zij gaan. [8]) Eigenaardig, doch tevens onaangenaam. [9]) *Angl.* voor: een groote. [10]) Oudje.

ver skoot gooi sij mij teen die lijf of teen die been waar geen muis was nie. Sij het mij ook geen kans gegée om te sê „hou op" nie, en dit blijf somer gooi. Maar gelukkig was daar eindelik nie meer goed om mee te gooi nie, en ten tweede, was sij uit asem, so moeg [11]) was sij.

Sij sê toe net: „Ou Gert, ik het jou die ander dag gesê, jij moe nie daar die bont kat dood maak nie."

Nou, ik is nie 'n man wat somer [3]) kwaad word nie, maar dit was te veel ver mij. Laat ik nou net hier sê, dat ik die kat opgehang het, o'er hij 'n stuk biltong [12]) van mij gesteel het, wat mij o'erlede ouma [13]) nog ver mij gegé het. Toe mij ou' vrouw dit ver mij sê van die kat, toe kook mij bloed, en ik vra haar of sij gek en onnosel is en nog 'n paar ander dinge wat mij nou nie kan bijval nie. Want liewe mense, verbeel julle nou, dat die kat nog gelewe het. Hoe, vra ik julle, in vaders naam sal hij die muis daar bokant mij knie gevang het. En dan, al het hij nog daar kon bijkom, dan wil ik liewerste die muis alleen daar wou gehad het dan die kat en die muis al twee. Maar dit is net so's 'n vrouw is: hulle trap ver jou vas als jij jou nie kan teen-set [14]) nie.

Van Riebeek's Standbeeld te Kaapstad.

Meteens het mij ou' vrouw toe om 'n ander plan gedenk. Sij sal die muis dood brand met 'n ketel kook water, wat op die vuur staan! Was dit nie, dat ik 'n paar uitlandse woorde gebruik het – ik het nie, so's sij sê, vreeslik gevloek nie – dan het sij mij en die muis seker altwee gaar en vel-af gebrand. Toe wou sij weer die muis met 'n stukkie kaas af-lok, wat sij onder bij mij broek op die grond wou lê, maar ik wou hom nie los laat, want dan sou hij bo'entoe, in plek van onder naar die kaas toe gekom 't.

Ik spring nog al die tijd rond en skree – nie o'er ik bang was ver die muis nie; nie die minste nie – maar soals ik alreeds gesê 't, ik wou nie hê dat hij 'n gat in mijself of in mij broek moes vreet nie; en ik het ook geskree om die ander muise weg te hou. Nou, met die rondspringerij van mij, het mij voet aan een van die strijkijsters gehaak wat Sannie mij mee gegooi het, en toe ik val, moes ik natuurlik die muis los [15]). Ik spring toe op so gou als die wind, en – daar val die muis – of liewerste die ding wat 'n muis gewees het, want ik het hom so gedruk, dat sij ma hom nie sou geken het nie. Hij was morsdood. Ik het nooit gedenk, 'n muis kan so maklik sterwe nie.

Ik wou net ver mij ou' vrouw vra, hoekom sij so bang ver 'n muis is, toe ik met eens vensters en deure hoor breek, en vóór ik goed mij asem kon krij, staan daar 'n hele boel van die mense met die koperhoede wat vure dood maak, die brandweer wat hul sê. Hul begin ook somer die vuur in die kachel onder water te set. Die kapitein vra mij haastig, waar of mij huis brand. Hij wou mij teen wil en dank 'n pak slaag gé, toe ik hom sê, mij huis brand nie, en ik het amper lus gehad om die bed aan die brand te steek net om hom tevrede te stel en om hom te laat spuit. Ik herhaal weer, ik het nie „brand" of „moord" geskree toe die muis in mij broek was nie.

Ik draai net mij rug na die deur met die blijde versekering, dat al mij ellende verbij was, toe iemand mij van agter bij mij baaitje se hals grijp, en neer teen die grond ruk. Toe ik kans krij om op te kijk, was dit 'n poliesman en hij begin somer mij hande en voete vas te boeie. Iemand het hom gaan vertel dat ik dronk was en ver Sannie, mij goeie ou'vrouw, wou vermoor het. Hij wou net niks van mij hoor nie, stop somer die helfte van sij vuis binne in mij mond, toe ik wil praat. Was dit nie dat Sannie so mooi gepraat het nie, dan het die kerel mij seker binne in die tronk gaat smijt. En ik erken: ver die plek is ik wel bang; ver 'n muis nie. En tog, als daar weer een uit die meelsak hardloop, dan sal ik bedaard buite in die straat gaan staan, tot hij weer terug in die sak hardloop, of tot Sannie klaar geskree het. Ik kan hulle maklik dood maak, maar dit is nie die moeite werd nie.

O. B. KRITZINGER.

VERKLARINGEN: 11) Moe. 12) Gedroogd aan reepen gesneden vleesch. 13) Grootmoeder. 14) Verzetten.

VERKLARINGEN: 15) Loslaten.

Druk van J. H. DE BUSSY, AMSTERDAM.